

ÖSSZEFOGLALÁS

Reflexió a Feltétel Nélküli Alapjövedelem (FNA) bevezetésének lehetőségéről
Magyarországon: várható pozitív és negatív hatásai a mélyszegénységben élőkre

Fenyőfalvi Anita

Levelező

Pénzügy szak

Vállalati pénzügyek

A Feltétel Nélküli Alapjövedelem (FNA) napjainkban egyre inkább előtérbe került. Néhány éve már engem is foglalkoztatott a kérdés, vajon segítene-e az emberek életén egy ilyen jellegű juttatás, mely a definíció szerint minden állampolgárnak feltétel nélkül jár, tehát nem köthető se munkavégzéshez, sem egyéb feltételhez sem. Alanyi jogon mindenkinek jár, és készpénzben vagy számlapénz formájában kell a rendelkezésükre bocsájtani időszakosan, ami leginkább havonta a legideálisabb.

Számos mellette és ellene érvet találhatunk világszerte, hisz nem most kezdtek el foglalkozni vele először. Vannak országok, ahol már egy meghatározott célközönségen tesztelték a hatását, van, ahol most is zajlik a vizsgálat. Olyan helyek is vannak, ahol alapjövedelem néven egy meghatározott rászorultsági alapon adnak jövedelmet a lakosságnak. Ezek inkább a segély kategóriába sorolhatóak, mert nem felelnek meg az FNA alapdefiníciójának. De van olyan hely is, ahol már 1976 óta van és működik, és nem kellett hozzá semmit változtatni az adórendszeren.

Vizsgálódásom középpontjában a Magyarországon mélyszegénységben élők voltak. Arra voltam kíváncsi, hogy vajon milyen hatással lenne az életükre egy ilyen juttatás, úgynevezett „ingyen pénz”. Ha azt a szót halljuk, hogy szegények vagy mélyszegények nem is igazán tudjuk, hogy vajon ez mit takar. Pontosan definiálható kik azok, akik egy bizonyos szegénységi küszöb alatt élnek, ahol nagymértékű a nélkülözés mind az alapvető javak mind a közszolgáltatásokat tekintve. Nem jutnak hozzá, csak korlátozottan olyan alapvető javakhoz, mint az élelem vagy a gyógyszerek. Az egészségügyi ellátás, oktatás, foglalkoztatás is vagy elérhetetlen, vagy épp silány minőségű, és még a lakhatás is nagy gondot jelent számukra.

Mélyszegénységben belül is három kategória létezik. Vannak, akik relatív jövedelmi szegények, vannak, akik súlyos anyagi deprivációban szenvednek és olyanok is, akiknek nagyon alacsony a munkaintenzitásuk. Akik az egyik kategóriába már bele esnek, azok a mélyszegények, és ennek vannak a metszéspontjai is, és a legextrémebb eset, amikor mind a három kategóriába bele tartoznak.

A rendszerváltás óta nagyon sok változáson ment keresztül az ország. Szocialistáról kapitalista rendszerre váltottunk. Megéltünk már egy óriási pénzügyi gazdasági válságot, és most a koronavírus okozta válságban szenvedünk. Egy biztos, hogy az elmúlt tíz évben véghez vitt konzervatív vezetésnek köszönhetően az ország gazdasági helyzete stabilizálódott, és a

munkanélküliségi ráta csökkent a foglalkoztatottság pedig növekedett. A statisztikák is azt bizonyítják, hogy folyamatosan csökken a mélyszegénységben élők száma, de az is igaz, hogy még arányaiban sokan élnek nagyon rossz anyagi körülmények között. A munkaalapú gazdaságpolitikának köszönhetően az ország teljesítménye évről évre nő. Az elért eredmények jók, de még sokat kell dolgozni azért, hogy tovább csökkenjen a mélyszegénységben élők száma.

Az FNA bevezetésével kapcsolatban Magyarországon is születtek már konkrét javaslatok. Az egyik baloldali politikai párt mai napig céljai között szerepelteti az Alapjövedelem bevezetését. A tanulmányok fiskális oldalról közelítették meg az FNA bevezetésének és finanszírozhatóságának kérdését. Mindamellett, hogy megállapítottam, hogy ez az út nem járható, megvizsgáltam azt is, hogy esetleg monetáris úton működne-e a finanszírozása, vagy épp van-e olyan finanszírozási formára lehetőségünk, mint Alaszkában. Ott úgynevezett „piaci szereplők eredményéből származtatott” FNA-t vezettek be, ami annyit takar, hogy úgy fizetnek FNA-t, hogy az évi olajtermelésből származó bevétel 25%-át osztják szét azok között, akik legalább egy éve az államban laknak, és nem lehet korábban elítélt bűnöző. Ez az összeg évről évre változó, függ egyrészt a kitermelt olaj mennyiségétől és az olaj világpiaci árától is. Sajnos nekünk maximum a mezőgazdaság lehetne ilyen jellegű, de a magyar mezőgazdasági jelenleg nincs olyan helyzetben, hogy onnan akkora adóbevételt lehessen beszédni, amit utána szét lehetne osztani ilyen jogcímen.

Összességében megállapítottam, hogy sem fiskális, sem monetáris úton jelenleg nem finanszírozható az FNA bevezetése. Az előzőnél óriási kockázat rejlik az adóelkerülésben, a másodiknál pedig akkora pénzmennyiségről beszélünk, amit a gazdaságba kellene pumpálni, hogy biztos rövid úton inflációhoz vezetne.

Az én javaslatom az, hogy tekintsünk a jövőbe, és most alkossunk meg egy törvényt, amiben lefektetjük azt, hogy például 2028-ban fokozatosan vezessük be úgy az FNA-t, hogy akik ezt követően születnek, az Államkincstárnál lesz egy számlájuk, ahol cselekvőképes korukig valamint a 8 általános iskola elvégzésig gyűlik a meghatározott összeg. Az ott felgyülemlett összeghez ekkor hozzá tudnak jutni, és el tudják kezdeni belőle az életüket valamilyen formában, de továbbra is kapják az FNA-t ahogy eddig, csak most már havi szinten hozzáférnek. Ennek az előnye, hogy előre felkészülten kijelölhető a kezdő dátum, és fokozatosan terheli meg a költségvetést a megszületendő gyermekek világrajövetelének tempójában, azaz van idő átállni az új rendszerre.